

УДК 271.4-789.17(477.83-21) «1937»
DOI: 10.24919/2312-2595.12/54.280360

Юрій СТЕЦИК

доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 38, вул. Івана Франка, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (stetsyk_u_o@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1795-687X>

ResearcherID: <https://publons.com/researcher/1959605/E-5136-2018>

Оксана ЦМОКАНИЧ

аспірантка кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 38, вул. Івана Франка, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (thmokaluchoksana@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8367-0576>

Єлизавета-Параскевія ЯЦУЛА

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Львівський національний університет імені Івана Франка, проспект Свободи, 18, м. Львів, Україна, індекс 79000 (elezaveta.yatchula@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5061-4049>

Бібліографічний опис статті: Стецик, Ю., Цмоканич, О., & Яцула, Є П. (2023). Релігійно-моральний стан дрогобицької парафії у повідомленнях отця Северіяна Бараника (1937 р.). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 12/54, 173–200. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.280360>.

**РЕЛІГІЙНО-МОРАЛЬНИЙ СТАН
ДРОГОБИЦЬКОЇ ПАРАФІЇ У ПОВІДОМЛЕННЯХ
ОТЦЯ СЕВЕРІЯНА БАРАНИКА (1937 р.)**

Анотація. Мета дослідження – визначити інформаційний потенціал

©Юрій Стецик, Оксана Цмоканич, Єлизавета-Параскевія Яцула, 2023

звіту отця-пароха Северіяна Бараника для встановлення релігійно-морального стану парафіяльної людності греко-католицького обряду дрогобицької парафії станом на 1937 р. **Методологія дослідження** базується на аналітичній та синтетичній критиці історичного документа і зіставленні інформації із тогочасними статистично-описовими джерелами. **Наукова новизна** вбачається у запровадженні вперше до широкого обігу звіту пароха, який розкриває маловідомі сторінки організації релігійного життя дрогобицького міщанства. **Висновки.** Детальний звіт отця-пароха Северіяна Бараника представлений значним масивом інформаційного матеріалу, який окреслює подальші перспективні шляхи дослідження міської релігійної культури міжвоєнного Дрогобича. Передусім потребують докладних наукових студій українські мирянські товариства, які зуміли самоорганізувати релігійну та національно свідому молодь і старше покоління для збереження своєї ідентичності. Представлена інформація у звіті вкотре підкреслила роль і місце греко-католицької церкви та її структурних частин у збереженні та розвитку української християнської культури. Досі поза увагою краєзнавців та істориків церкви залишалася харитативна праця отців-василіян у Дрогобичі. Проте жахливі події сучасної російсько-української війни, спонукають нас вдатися до вивчення історичного досвіду минулих поколінь у напрямі розвитку благодійної діяльності християнської церкви для людей, які потрапили у важкі життєві обставини. І саме із цією метою при дрогобицькому василіянському монастирі організовувалися християнські благодійні товариства для хворих, в'язнів, безробітних. Особливий акцент робився на опіку над молоддю, яка мала зростати в національному та християнському дусі, щоб у майбутньому спричинитися до відновлення української державності. Особливою уваги заслуговує питання проведення спеціального дослідження про участь отців-василіян у діяльності українських культурно-просвітницьких товариств. Адже у представленому звіті цей напрям діяльності василіянського чернецтва поданий досить побіжно, оскільки у ньому головно акцентовано на огляді душпастирської праці та релігійно-морального стану людності об'єднаної дрогобицької

греко-католицької парафії. Незважаючи на поширення соціалістичних ідей та перекручених вчень християнських сект, дрогобицькі міщани зуміли протистояти їм і зберегти свою національно-релігійну приналежність завдяки багатогранній та відданій праці місцевого василіянського духовенства.

Ключові слова: звіт; душпастирство; релігія; мораль; парафія.

Yurii STETSYK

PhD hab. (History), Professor, Professor, Department of History of Ukraine and law, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 38 Ivan Franko Street, Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (stetsyk_u_o@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1795-687X>

ResearcherID: <https://publons.com/researcher/1959605/E-5136-2018>

Oksana THMOKANYCH

Postgraduate Student of Department of History of Ukraine and law, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 38 Ivan Franko Street, Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (thmokaluchoksana@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8367-0576>

Yelyzaveta-Paraskeviia YATSULA

first (bachelor) level of higher education, Ivan Franko Lviv National University, 18, Svoboda Ave., Lviv, Ukraine, postal code 79000 (elezaveta.yatchula@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5061-4049>

To cite this article: Stetsyk, Y., Thmokanych, O., & Yatsula, Y-P. (2023). Relihiino-moralnyi stan drohobytskoi parafii u povidomlenniakh ottsia Severiiana Baranyka (1937 r.) [The religious and moral state of the Drohobych parish in the reports of Father Severian Baranyk (1937)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 12/54,*

173–200. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.280360> [in Ukrainian].

THE RELIGIOUS AND MORAL STATE OF THE DROHOBYCH PARISH IN THE REPORTS OF FATHER SEVERIAN BARANYK (1937)

Summary. The purpose of this study is to determine the informational potential of the report of priest Severiyan Baranyk for establishing the religious and moral state of the parish population of the Greek-Catholic rite of the Drohobych parish as of 1937. The research methodology is based on analytical and synthetic criticism of historical documents and comparison of information with contemporary statistical and descriptive sources. Scientific novelty can be seen in the introduction for the first time into wide circulation of the parish priest's report, which reveals the little-known pages of the organization of the religious life of the Drohobych townspeople. Conclusions. The detailed report of priest-priest Severian Baranyk is presented by a significant mass of informational material, which outlines further promising ways to research the urban religious culture of interwar Drohobych. First of all, Ukrainian laymen societies that managed to self-organize religious and nationally-conscious youth and the older generation in order to preserve their identity need detailed scientific studies. The information presented in the report emphasized the role and place of the Greek Catholic Church and its structural parts in the preservation and development of Ukrainian Christian culture. Until now, the charitable work of the Basilian Fathers in Drohobych remained unnoticed by local historians and church historians. However, the terrible events of the modern Russian-Ukrainian war encourage us to study the historical experience of past generations in terms of development of charitable activities of the Christian church for people who fell into difficult life circumstances. And it was for this purpose that Christian charity societies for the sick, prisoners, and unemployed were organized at the Basilian monastery in Drohobych. A special emphasis was placed on the care of the youth, who had to grow in the national and Christian spirit in order to contribute to the restoration of Ukrainian statehood in the future. The question of conducting a special study on

the participation of Basilian fathers in the activities of Ukrainian cultural and educational societies deserves special attention. After all, in the presented report, this direction of activity of the Basilian monasticism is presented rather cursorily, since the main emphasis is placed on the review of pastoral work and the religious and moral condition of the people of the united Drohobych Greek-Catholic parish. Despite the spread of socialist ideas and distorted teachings of various Christian sects, the citizens of Drohobych managed to resist them and preserve their national and religious affiliation thanks to the multifaceted and dedicated work of the local Basilian clergy.

Key words: *report; pastoral care; religion; morality; parish.*

Постановка проблеми. У сучасній українській церковній історіографії мало уваги приділяється питанням вивчення релігійного життя парафіяльних спільнот. Адже запропонована тема визначається досить вузьким колом джерельного матеріалу, який потребує тривалих пошуків і ретельних методологічних осмислень. У більшості випадків значно простіше писати про інституційний розвиток церковних адміністративних одиниць або ж окремих товариств, в той час як дослідження релігійності населення потребує укладення спеціального документального комплексу. Серед цього корпусу джерел помітне місце посідають звіти парохів, у яких поміж суто статистичним матеріалом натрапляємо на цікаві описи релігійно-морального стану місцевої парафіяльної людності, які, на жаль, відзначаються фрагментарністю та спонукають дослідника до пошуку додаткових документальних свідчень.

Виявлені в архівосховищах Перемишля документальні описи дають нам підставу говорити про існування у місті Дрогобич у міжвоєнний період певної «парафіяльної цивілізації», яка в умовах польського поневолення зуміла зберегти українську національну ідентичність і вагома заслуга в цьому, беззаперечно, належала греко-католицькому духовенству, яке стояло на переконливих позиціях українства. Дотримуємося думки про те, що в умовах поневолення та бездержавності проукраїнські церковні інституції стали для української громади своєрідними осередками самоорганізації національного життя.

Аналіз досліджень. Розглядувані питання у парафіяльному звіті фрагментарно порушувалися у загальних працях як краєзнавців так і дослідників греко-католицької церкви (Бермес, 2005; Бурбан, 2006; Галів, 2020; Пастух, 1991; Пограничний, 2008; Прах, 2015; Стасів, 2018; Тимошенко, 2009). Адже автор цього звіту отець-парох Северіян Бараник у наш час був беатифікований Папою Римським Іваном Павлом II у червні 2001 р. і цим була привернута увага до його постаті та діяльності значного кола як громадськості, так і науковців (Жаровська, 2013; Любінська-Снігур, 2016; Романчук, 2014). Проте віднайдений нами звіт за 1937 р. досі не був запроваджений до наукового обігу, оскільки його архівний опис було зроблено тільки у 2014 р. (APP ABGK Akcesja 502, s. 10 – 21). Тож подані у ньому відомості значно розширюють наші уявлення про релігійно-моральне життя дрогобицького міщанства та різнопланову душпастирську працю василіянського чернецтва.

Метою статті є визначити інформаційний потенціал звіту отця-пароха Северіяна Бараника для встановлення релігійно-морального стану парафіяльної людності греко-католицького обряду дрогобицької парафії станом на 1937 р.

Виклад основного матеріалу. У міжвоєнний період греко-католицькі храми Дрогобича продовжували перебувати під урядкуванням отців-василіян, які провадили активну душпастирську, місійну та просвітницьку діяльність (Пограничний, 2008, с. 63).

У запропонованому звіті отця-пароха Северіяна Бараника, який водночас був як адміністратором дрогобицької парафії, так і настоятелем дрогобицького василіянського монастиря Святої Трійці, досить детально подає огляд міських греко-католицьких храмів, які були об'єднанні в одну парафію довкола основної (матірної) церкви Святої Трійці, яка впродовж 1795–1946 рр. перебувала у посіданні отців-василіян. Зокрема, парох у звіті представив огляд регулярності провадження василіянським духовенством богослужінь як при матірному храмі Пресвятої Трійці, так і по філіяльних міських храмах (Преображення Господнього, Різдва Пречистої Діви Марії, мучениці Параскеви П'ятниці, святого Юрія, Воздвиження Чесного Хреста, верховних апостолів Петра і Павла) (APP ABGK Akcesja 502, s. 10–11).

Помітно, що у більшості акцент зроблено на відправленні різнотипових літургій у головному храмі Пресвятої Трійці, де через вплив значної кількості людності правилися у недільні та святкові дні по кілька богослужінь. І тільки по визначних церковних святах й празниках та у часі Великого Посту проводилися поодинокі літургії. Такий графік літургій викликав невдоволення серед віруючих дрогобицьких передмість, які змушені були частіше відвідувати головний храм, який був переповнений, а передміські святині – зачинені.

Дрогобицьке василіянське духовенство відправляло богослужіння також для хворих у міському шпиталі та для ув'язнених у місцях позбавлення волі. До харитативної праці із цими категоріями населення також залучалися мирянські товариства, які діяли при головному парафіяльному храмі Пресвятої Трійці під духовним наставництвом отців-василіян: Апостольська Молитва, Маріїнська Дружина, Союз українок. Також надавалася допомога безробітним та провадилася духовна опіка над молоддю (APP ABGK Akcesja 502, s. 12).

Окрім згаданих організацій, при парафіяльному храмі було зорганізовано братство Неустанної Помочі Матері Божої та маловідоме товариство «Приют» для дівчат-служниць, які втратили роботу та відчували себе фізично виснаженими від важкої праці (APP ABGK Akcesja 502, s. 13). До сьогодні діяльність цих релігійних мирянських згромаджень залишається практично не дослідженою у краєзнавчій історіографії про Дрогобич міжвоєнного періоду (Тимошенко, 2009, с. 142).

Відзначимо, що, крім відправлення літургій на різні треби, дрогобицьке василіянське духовенство організувало сповіді, проповіді, реколекції для учнів та інтелігенції українського походження. Відзначимо, що другий монастирський храм верховних апостолів Петра та Павла був призначений для учнівської молоді та викладачів українських шкіл. У сучасному розумінні це був своєрідний корпоративний храм, при якому гуртувалася українська академічна спільнота. Адже насельники монастиря проживали при парафіяльному храмі Пресвятої Трійці. Зауважимо, що історія згаданого храму у міжвоєнний період досі залишається маловивченою та потребує спеціальних джерелознавчих студій. Це зумовлено тим, що основна увага

приділялася вивченню основного монастирського і парафіяльного храму Пресвятої Трійці, а невеличка, маломістка церква верховних апостолів Петра і Павла, натомість, виконувала допоміжні функції. Та й загалом проблему українського студентства та інтелігенції міжвоєнного періоду розглянуто фрагментарно у загальних працях, присвячених історії шкільництва. А комплексного вивчення, на нашу думку, потребує питання про статус української інтелігенції у Дрогобичі в 30-х рр. ХХ ст. Адже у розглядуваному звіті цей провідний соціальний прошарок міського суспільства відзначався християнською набожністю, його представники часто відвідували храм, приступали до Святих Тайн, подаючи добрий приклад іншим мешканцям Дрогобича. Мало хто із українського вчителства захоплювався комуністичними чи соціалістичними ідеями, або ж підпадав під вплив релігійних сект. Із опису помічаємо, що о. Северіян ідеалізував тогочасну дрогобицьку інтелігенцію та учнівську молодь, яка відзначалася громадською та освітньою активністю і зуміла зберегти поряд із християнським також національний дух українства (АРР АВГК Акcesja 502, s. 14).

Зауважимо, що у повідомленні пароха чітко відзначено, що катехизацію учнівської молоді проводило світське (Сапрун, Подоляк, Куманяк), а не василіянське духовенство. Натомість зафіксовано, без докладного переліку особистостей та організацій, факт активної участі отці-василіян у діяльності українських культурно-просвітницьких товариств. Очевидно, що заторкнуте питання потребує спеціального дослідження із залученням значного масиву джерельної та історіографічної інформації (АРР АВГК Акcesja 502, s. 15).

На думку отця-пароха Северіяна Бараника, поширення через церковні осередки української преси й духовної літератури та утворення книгозбірень мирянськими товариства при храмах мало спричинитися до піднесення як національного, так і духовного виховання (АРР АВГК Акcesja 502, s. 16).

Також піднесенню духовності мирянства сприяли часті відвідини парафії церковними ієрархами (єпископами Йосафатом Коциловським, Василем Ладикою, Григорієм Лакотою, Миколою Чарнецьким та каноніком крилосу Перемишльської катедри Іваном Качмаром). Ці відвідини супроводжувалися багатолюдними архієрейськими соборовими літургіями. Під час цих дійств

проводилася посвята релігійної символіки мирянських організацій. На дрогобицькій парафії у 1937 р. було організовано урочисті святкування 900-літнього Ювілею Покрови Божої Матері над українським народом, листопадові роковини національно-визвольних змагань у Галичині. Святкування празника Серця Христового об'єднувало всіх католиків Дрогобиччини і відбувалося під патронатом Головного Інституту Католицької Акції у Львові (APP ABGK Akcesja 502, s. 17).

У своїй доповіді парох розглядає питання про розвиток хорового мистецтва у межах дрогобицької парафії. Він із захопленням розповідає про досягнення трьох хорів: парафіяльного, гімназійного та загальноміського «Боян». Із захопленням згадує про отця Северина Сапруна, який диригував церковним хором. Наведена інформація дає підставу відзначити високий рівень розвитку хорового мистецтва у міжвоєнному Дрогобичі, оскільки хористи успішно виступали також в інших населених пунктах Дрогобиччини (APP ABGK Akcesja 502, s. 18).

Поряд із вагомими здобутками отець Северіян згадує про низку негативних явищ та труднощів, із якими йому доводиться боротися. Це передусім поширення безбожницької комуністичної ідеології, яка знаходить підтримку у середовищі робітників та безробітних. На противагу більшовицькій та соціалістичній «Робітничій громаді» було утворено альтернативні християнські товариства для робітників («Сила», «Зоря»).

Другою проблемою була наявність на теренах дрогобицької парафії християнських сект («народний костел», «біла смерть»), які вводили в оману місцеву людність та відволікали віруючих від традиційних християнських конфесій. Зауважимо, що вивчення діяльності згаданих сект у Дрогобичі міжвоєнного періоду досі залишається не дослідженим. Та й загалом у звіті представлений статистичний огляд міської людності як за конфесійною, так і професійною приналежністю. Доповідач слушно зауважив, що наведена ним статистика міського населення Дрогобича станом на 1937 р. не є повною і об'єктивною, оскільки в різних офіційних документах фігурують досить відмінні цифри, і це було пов'язано із тим, що не всі мешканці були зареєстровані, особливо це стосується робітників та служниць, які час від часу змінювали місце проживання і праці. Особливо отця непокоїло зростання

рівня безробіття серед міського населення, адже цей прошарок суспільства ставав найбільш вразливим і сприятливим до сприйняття ворожих ідеологій та вчень. Відповідно парох акцентує увагу на тому, що безробітні потребують опіки з боку церкви, хоч би на час пошуку нового місця праці, і відповідно з цією метою було утворено корпоративне товариство дівчат-служниць під назвою «Приют», яким опікувалася церква. Діяльність цієї організації до сьогодні залишається не дослідженою (APP ABGK Akcesja 502, s. 21).

Пароха вразило те, що міські робітники, через постійну зайнятість на праці, не мають можливості регулярно відвідувати богослужіння, що віддаляє їх від релігійного життя. Натомість протиставляє їм українську інтелігенцію міста, яка часто відвідує літургії та приступає до Святих Тайн. Також зазначає і про конфесійні конверсії, які не були типовим явищем для дрогобицьких міщан, котрі дотримувалися батьківської віри та місцевих звичаїв (APP ABGK Akcesja 502, s. 19).

Особлива турбота пароха спостерігалася у підготовці до реставрації головного парафіяльного храму Пресвятої Трійці, що супроводжувалося пошуком фінансів на її реалізацію. Поряд із тим помітно, що о. Северіяну не був байдужим фізичний стан і філіальних храмів, які вже були електрифіковані та зазнавали поточних ремонтних робіт (APP ABGK Akcesja 502, s. 20).

Висновки. Відзначимо, що детальний звіт отця-пароха Северіяна Бараника представлений значним масивом інформаційного матеріалу, який окреслює подальші перспективні шляхи дослідження міської релігійної культури міжвоєнного Дрогобича. Передусім потребують докладних наукових студій українські мирянські товариства, які зуміли самоорганізувати релігійну та національно свідому молодь і старше покоління для збереження своєї ідентичності. Представлена інформація у звіті вкотре підкреслила роль і місце греко-католицької церкви та її структурних частин у збереженні й розвитку української християнської культури. Досі поза увагою краєзнавців та істориків церкви залишалася харитативна праця отців-василіян у Дрогобичі. Проте жажливі події сучасної російсько-української війни спонукають нас вдатися до вивчення історичного досвіду минулих поколінь у напрямі розвитку благодійної діяльності християнської

церкви для людей, які потрапили у важкі життєві обставини. І саме із цією метою при дрогобицькому василіянському монастирі організовувалися християнські благодійні товариства для хворих, в'язнів, безробітних. Особливий акцент робився в опіці над молоддю, яка мала зростати в національному та християнському дусі, щоб у майбутньому спричинитися до відновлення української державності. Особливої уваги заслуговує питання проведення спеціального дослідження про участь отців-василіян у діяльності українських культурно-просвітницьких товариств. Адже у представленому звіті цей напрям діяльності василіянського чернецтва поданий досить побіжно, оскільки основний акцент зроблено на огляді душпастирської праці та релігійно-морального стану людності об'єднаної дрогобицької греко-католицької парафії. Незважаючи на поширення соціалістичних ідей та перекручених вчень християнських сект, дрогобицькі міщани зуміли протистояти їм і зберегти свою національно-релігійну приналежність завдяки багатогранній та відданій праці місцевого василіянського духовенства.

Джерела та література

- Бермес, І.** (2005). Концертне життя Дрогобиччини міжвоєнного десятиріччя. *Багатокультурний Дрогобич*. Варшава.
- Богун, Д.** (1995). Отець Павло Жупанський, ЧСВВ. *«Місіонар»*, лютий, 7.
- Бурбан, М.** (2006). Українські хори та диригенти. Дрогобич.
- Галів, М., & Скотна, Н.** (2020). Педагогічна освіта в Дрогобичі (кінець XVIII – перша половина XX ст.): до передісторії Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*, 2 (181), 6–17.
- Жаровська, О.** (2013). Священномученик Миколай Чарнецький. *Випробувані, як золото в горнилі*. Львів: Колесо, Книга перша, 149–178.
- Лабінська-Снігур, К.** (2016). Священномученик Йосафат Коциловський. *Випробувані, як золото в горнилі*. Жовква: Місіонер, Книга третя, 11–38.
- Отець Степан Решетило (1951). *Календар «Доброго Пастиря» на 1952 рік*. Нью-Йорк: Вид-во оо. Василіян, 128–130.
- Пастух, Р.** (1991). Рідна школа в Дрогобичі. Львів.

- Пограничний, В., Стецик, Ю., & Тимошенко Л.** (2008). Церква і парафія Святої Трійці у Дрогобичі. Дрогобич: Коло.
- Прах, Б.** (2015). Духовенство Перемиської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини : у 2-х томах (Т. 1). Львів: В-во УКУ, 508–509.
- Романчук, Л.** (2014). Священномученик Григорій Лакота. *Випробувані, як золото в горнилі*. Жовква: Місіонер, Книга друга, 33–46.
- Стасів, К.** (2018). Чернеча офіра Христові й Вітчизні. Жовква: Місіонер.
- Тимошенко, Л.** (2009). Дрогобич у 1918–1919 рр. та в складі міжвоєнної Польщі. *Нариси з історії Дрогобича (від найдавніших часів до початку XXI ст.)*. Дрогобич: Коло, 141–178.
- Шематисъ всего клира греко-католического епархій соединеныхъ Перемыскои, Самборскои и Сяноцкои на рокъ водъ Рожд. Хр. 1937. (Перемысль)*. (1937), 44.
- APP ABGK – Archiwum Państwowy w Przemyślu. Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu.
- Blazejowskyj, D.** (1995). *Historical sematism of the eparchy of Peremyśl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828–1939)*. Lviv: Kamenyar.
- Catalogus Ordinis Basiliani Sancti Josaphat provinciae SS. Salvatoris ineunte anno 1937. (Zowkwa, Typographia PP. Basilianorum)*. (1937), 11.

References

- Bermes, I.** (2005). Kontsertne zhyttia Drohobychchyny mizhvoiennoho desiatyrichchia [The concert life of Drohobychchyna in the interwar decade]. *Bahatokulturnyi Drohobych – Multicultural Drohobych*. Varshava [in Ukraine].
- Bohun, D.** (1995). Otets Pavlo Zhupanskyi, ChSVV [Father Pavlo Zhupanskyi, OSBG]. «Misionar», liutyi, 7 [in Ukraine].
- Burban, M.** (2006). Ukrainski khory ta dyryhenty [Ukrainian choirs and conductors]. Drohobych [in Ukraine].
- Haliv, M., & Skotna, N.** (2020). Pedahohichna osvita v Drohobychi (kinets XVIII – persha polovyna XX st.): do peredistorii Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka [Pedagogical education in Drohobych (late 18th – first half of the 20th century): to the prehistory of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University]. *Molod i rynek: shchomisiachnyi naukovy-*

pedagogichnyi zhurnal – Youth and the market: a monthly scientific and pedagogical journal, 2 (181), 6–17 [in Ukraine].

- Zharovska, O.** (2013). Sviashchennomuchenyk Mykolai Charnetskyi [Holy Martyr Mykolay Charnetskyi]. *Vyprobuvani, yak zoloto v hornyli – Tested like gold in the furnace*. Lviv: Koleso, Knyha persha, 149 – 178 [in Ukraine].
- Labinska-Snihur, K.** (2016). Sviashchennomuchenyk Yosafat Kotsylovskyi [Holy Martyr Yosaphat Kotsilovsky]. *Vyprobuvani, yak zoloto v hornyli – Tested like gold in the furnace*. Zhovkva: Misioner, Knyha tretia, 11 – 38 [in Ukraine].
- Otets Stepan Reshetylo [Father Stepan Reshetilo] (1951). *Kalendar «Dobroho Pastyria» na 1952 rik – Calendar «Good Shepherd» for 1952*. Niu-York: Vyd-vo oo. Vasyliian, 128–130 [in Ukraine].
- Pastukh, R.** (1991). Ridna shkola v Drohobychi [Native school in Drohobych]. Lviv [in Ukraine].
- Pohranychnyi, V., Stetsyk, Yu., & Tymoshenko L.** (2008). Tserkva i parafia Sviatoi Triiti u Drohobychi [Church and Parish of the Holy Trinity in Drohobych]. Drohobych: Kolo [in Ukraine].
- Prakh, B.** (2015). Dukhovenstvo Peremyskoi yeparkhii ta Apostolskoi administratsii Lemkivshchyny [The clergy of the Diocese and the Apostolic Administration of Lemkivshchyna]: u 2-kh tomakh (T. 1). Lviv : V-vo UKU, 508 –509 [in Ukraine].
- Romanchuk, L.** (2014). Sviashchennomuchenyk Hryhorii Lakota [Holy Martyr Grigory Lakota]. *Vyprobuvani, yak zoloto v hornyli – Tested like gold in the furnace*. Zhovkva: Misioner, Knyha druha, 33 – 46 [in Ukraine].
- Stasiv, K.** (2018). Chernecha ofira Khrystovi y Vitchyzni [Monks of the Officer of Christ and the Fatherland]. Zhovkva: Misioner [in Ukraine].
- Tymoshenko, L.** (2009). Drohobych u 1918–1919 rr. ta v skladi mizhvoiennoi Polshchi [Drohobych in 1918 – 1919 and in the interwar Poland]. *Narysy z istorii Drohobycha (vid naidavnishykh chasiv do pochatku XXI st.) – Essays on the history of Drohobych (from the earliest times to the beginning of the 21st century)*. Drohobych : Kolo, 141–178 [in Ukraine].
- Shematyzm vseho klyra hreko-katolycheskoho yeparkhii soiedynenyh Peremyskoy, Samborskoy y Sianotskoy na rok vod Rozhd. Khr. 1937 [Schematism of the entire clergy of the Greek Catholic dioceses of the united Peremyshl, Sambor and Syanok on the Rock from Birth. Chr. 1937]. (Peremyshl). (1937), 44 [in Ukraine].*

APP ABGK – Archiwum Państwowy w Przemyślu. Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu [in Ukraine].

Blazejowskyj, D. (1995). *Historical sematism of the eparchy of Peremyśl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828–1939)*. Lviv : Kamenyar.

Catalogus Ordinis Basiliani Sancti Josaphat provinciae SS. Salvatoris ineunte anno 1937. (Zowkwa, Typographia PP. Basilianorum). (1937), 11.

Документ

Звіт з душпастирської праці і з релігійно-морального стану парохії Дрогобич за рік 1937

Рік 1937 в Дрогобичі зазначився досить оживленою і різноманітною душпастирською працею в нашій парохії. Обслуговували всі наші церкви – загальний шпиталь і виконували (о. Жупанський¹) душпастирські обов'язки при карнім заведенні в Дрогобичі на Гірці та при Городським Суді. Душпастирську працю розвивали ми на терені дрогобицької парохії, а також між сусідами парохами. В церкві св[ятої] Тройці відправляються щодня Служби Божі під час яких многі вірні приступають до

¹ Отець Павло Жупанський (ЧСВВ) народився 16 липня 1885 р. Після гімназійної матури підготовлявся на священника в Станиславівській Духовній Семінарії. Після закінчень Богословських студій був висвячений на священника 15 лютого 1913 р. Вступив до Василянського Чину 27 березня 1921 р. із лав УГА. Склав чернечі обіти професа 3 січня 1926 р. Одразу ж розпочав душпастирську діяльність у Дрогобичі, де вів опіку над Марійським Товариством, Апостольством Молитви, Третім Василянським Чиним (складався із мирянства). У 1928 р. перейшов до Львова на таку ж відповідальну працю. У 30-хр. ХХ ст. працював у Крестині. Пізніше, кілька років перед війною, знову в Дрогобичі. Усюди, де тільки жив, працював у парафії, у церкві та на реклекціях і місіях. На цій роботі був невтомним робітником Божим, сівачем Божого слова й лікарем людських душ, милосердним до ближніх. Під час німецької та радянської окупації перебував у Дрогобичі, звідкля вивезено його на Амур, де й упокоївся у 1954 р. (Богун, 1995, с. 7). Станом на 1937 р. виконував обов'язки помічника адміністратора дрогобицької парафії, капелана дрогобицької тюрми на Гірці, провідника Маріїнської Конгрегації дівчат, навчав духовним практикам, був проповідником, сповідником, консультором дому (Catalogus, 1937, s. 11).

Св[ятих] Тайн. В неділі та свята Служби Божі відправляються о год[инах] 6, 7, 8 (з проповіддю), 9 (для шкіл), 10 співана з проповіддю, а також після Вечірні голоситься проповідь. Для відтяження парохіяльної Свято-троїцької церкви, що не може помістити всіх вірних правиться ще що неділі та свята в церкві св[ятих] Апостолів Петра та Павла (Ротунді) о год[ині] 9, читана Служба Божа для частини шкільної молоді і інтелігенції. Опісля о[тець] катехит Куманяк² виголошує там екзорту для молоді вселюдних шкіл. Для гімназійної молоді в салі гімназії – екзорта.

У 1937 р. вислухано в нашій церкві около 30000 сповідей (29 127 записано). Деякі отці – головно світські – не вписували вислуханих оповідей. Подано 53 280 св[ятих] Причастій. Уділено 188 св[ятої] Тайни Хрещення та Миропомазання. 187 Елеопомазання. 70 шлюбів. Проповідей виголошено 339 (окрім ріжних реколекцій) та відправлено понад 400 набоженств.

У великому пості відбувалися великопостні реколекції (голосив о. Решетило³), реколекції для гімназійної молоді

²Отець Павло Куманяк народився у 1909 р. Здобувши духовну освіту в 1934 р. отримав ієрейські свячення. Був отцем-целібсом. Призначений катехитом до дрогобицьких шкіл (1934–1939 рр.). Подальша доля залишається невідомою (Blazejowski, 1995, s. 727).

³ Отець Степан Решетило народився 26 січня 1889 р. в Угневі, де здобув початкову освіту. Навчався у Львівській академічній гімназії. 13 травня 1905 р. вступив до Добромиського василіянського монастиря, де 26 грудня 1906 р. склав тимчасові чернечі обіти. Під час навчання на філософських студіях у Лаврівському василіянському монастирі 21 вересня 1909 р. склав довічні аскетичні обіти професа. Після цього, не тривалий час, викладав у середній школі отців-василіян у Крехові. Після завершення богословських студій 2 серпня 1914 р. отримав ієрейські свячення. Лихоліття Першої світової війни перебув у Югославії. Із 1920 р. був виховником новиків у крехівському новіціаті Василіянського Чину. Водночас виконував обов'язки спархіального провідника для членів товариства Апостольської Молитви для теренів Перемишльської спархії. Згодом призначений ігуменом Перемишльського василіянського монастиря. У 1924 р. відправлений на місійну працю у Закарпатський регіон, де поширювалося москвофільство та проросійське православ'я. У кінці 20-х рр. ХХ ст. повернувся до Галичини, де був призначений секретарем протоігумена Галицької чернечої провінції. У 1930 р. призначений ігуменом Варшавського василіянського монастиря. 6 серпня 1931 р. обраний протоігуменом Галицької провінції. У кінці 1937 р. знову

Р[ідної] Ш[коли] (о. Решетило) та для інтелігенції (о. Решетило). Інтелігенція (хіба з малими виїмками) приступила з нагоди тих реколекцій, і то богобоязно до св[ятих] Тайн. Через те лишила незатерте вражіння через нашого громадянства даючи йому гарний приклад, як належить розуміти практичне релігійне життя.

У тім році кілька разів відбувалися в нашій монастирі душпастирські конференції всього духовенства дрогобицького повіту.

Монастир, зглядно парохія, веде пропаганду в цілі поширення доброї преси. Щотижня кольпартується 30 прим[ірників] часопису «Правда», 10 прим[ірників] час[опису] «Український Бескид». Щомісяця розходить ся понад 200 прим[ірників] «Місіонаря». Крім цього, дуже багато розходить ся молитвеників, релігійних книжок видання «Бібліотеки Релігійної Освіти». При Марійським Товаристві дівчат є дуже численна бібліотека (1000 томів) з якої користають не тільки члени Брацтва, але й інші.

Досить численне Апостольство Молитви. Кожного четверга перед першою п'ятницею місяця правиться «Свята Година», а в першу п'ятницю рано Служба Божа з виставленням Найсв[ятиших] Тайн і молебень до Христ[ового] Серця. Набоженство до Серця Христ[ового] правиться також кожної першої неділі по Вечірні з відповідною проповіддю про Христ[ове] Серце. Кожної першої неділі місяця перед Вечірнею є зібрання членів Апостольства Молитви, під час якого промовляє о. Провідник (о. Ігумен) до членів, пояснює місячне намірення, звертає увагу на різні справи й т[ак]е п[одібне]. Час від часу відбуваються в парохіяльній канцелярії зібрання самих ревнителів, на яких обговорюється біжучі справи та заохочується ревнителів до чинного апостольства.

переїхав на місійну працю до Закарпаття. Під час Другої світової війни перебував у таборах Німеччини. У 1946 р. емігрував до США, де працював у Чикаго і 26 грудня 1950 р. упокоївся в Бозі (Отець Степан Решетило, 1951, с. 128–130).

Брацтво Неустанної Помочі М[атері] Божої для дівчат також має що місяця свої зібрання під проводом о. Провідника Жупанського. Того року Брацтво справило свій власний прапор, який посвятив у травні Екск[іленція] Сп[ископ] Василій Ладика⁴ в часі свого побуту в Дрогобичі. Крім того так Брацтво Дівчат як і члени Апост[ольської] Молитви так мушин, як і жінок мали свої Служби Божі (кожне по 8 Сл[ужб] Божих у тім році) в наміренні Свят[ого] Вітця. Поза церквою гортуються дівчатаслужниці в товаристві «Приют», що того року було під проводом о. Ігумена, як Голови Товариства.

У 1937 р. зреорганізовано церковний хор під дірігентурою Всеч[еснішого] о[тця] Проф[есора] Северина Сапруна⁵, що

⁴ Володимир Ладика народився 2 серпня 1884 р. в Дрогобичі в сім'ї Василя Ладика і Катерини Пляушак. Народну школу і гімназію закінчив у родинному місті і в 1903 р. вступив до Чину святого Василя Великого, у якому прийняв чернече ім'я Василій. Новіціат проходив у Крехівському монастирі. У 1909 р. виїхав до Канади, де в Монреалі закінчив богословські студії та у 1912 р. був висвячений на священника. Після того провадив різноманітну місійну діяльність по всій Канаді. З 1922 до 1929 р. був ігуменом василіанського монастиря в Едмонтоні. 20 травня 1929 р. Папа Римський Пій XI призначив ієромонаха Василя Ладику апостольським екзархом для українців у Канаді, титулярним єпископом Абідуса. Архієрейська хіротонія відбулася 14 липня того ж року. Заснував тижневик «Українські Вісті», світову організацію «Братство Українців Католиків», «Лігу Українських Католицьких Жінок» та «Українське Католицьке Юнацтво», «Запомогове Братство св. о. Николая» та благодійне «Товариство св. Йосафата». З його ініціативи відкривалися українські школи, він активно виступав на захист післявоєнних переселенців з України. Помер 1 вересня 1956 р. у Вінніпезі ([https://uk.wikipedia.org/wiki/Василь_\(Ладика\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Василь_(Ладика)))

⁵ Отець Северин Сапрус народився 2 вересня 1897 р. у с. Рибник Дрогобицького повіту, син о. Михайла та Анни Насальської. Освіту здобував у Перемишльській гімназії. Матуру склав 26 червня 1915 р. у Відні. Музичну освіту здобув у Віденській державній консерваторії, Вищому музичному інституті імені М. Лисенка у Львові та склав іспит у Львівській державній консерваторії. Богословську освіту здобував у Львівській та Перемишльській єпархіальних семінаріях. Із листопада 1918 р. перебував у лавах УГА. У червні 1919 р. був важко поранений. Ієрейські свячення отримав 16 жовтня 1921 р. із рук перемишльського владики Йосафата Коциловського у перемишльському кафедральному соборі. Був одруженим світським ієреєм. Впродовж 1921–1939 рр. був катехитом та учителем співу, музики, німецької мови у школах Дрогобича. У 1922–1924 рр. організовував та очолював у Дрогобичі й

співає в часі співаної Служби Божої в неділі та свята. Церковний хор улаштував цього року концерт у честь Матері Божої в Дрогобичі 4. XII. Цей концерт повторено в Бориславі 5. XII. Число членів хору доходить до 100 осіб.

У великім пості кожної п'ятниці о год[ині] 6 веч[ора] вірні відбувають Хрестну дорогу в церкві св[ятої] Трійці під про[водом] священника.

На філії є слідуючі відправи:

У церкві св[ятого] Спаса – на Стрийськiм, що друга неділя співана Сл[ужба] Божа з проповіддю. Крім того в день Празника Трьох Святих і в храмовий Празник Преображення Г[оспода] Н[ашого] І[суса] Хр[иста]. Ціла відправа в перший день Різдва, Богоявлення, Великодніх Свят. Кожної п'ятниці великого посту Сл[ужба] Божа Пржедєосвячених Дарів. Опісля парастас підчас якого відчитуються пом'яники.

У церкві Пречистої – на Лішнянськiм, що друга неділя співана Сл[ужба] Божа з проповіддю (на перемену з церквою на Стрийськiм). Уся відправа в день Вознесення Г[оспода] Н[ашого] І[суса] Хр[иста] та в день Різдва Преч[истої] Д[іви] М[арії]. У великім пості що середі Сл[ужба] Божа Пржедєосвячених Дарів і парастас. Уся відправа першого дня Різдва, Богоявлення та Великодніх Свят.

Бориславi філії Вищого музичного інституту імені М. Лисенка. Був засновником та диригентом дрогобицьких шкільних, церковних та міських хорів. Був першим диригентом хору «Боян». Заснував і редагував музичний місячник «Боян» (1929–1930 рр.). За першої радянської окупації деякий час був учителем співу в музичній школі. Переховувався від органів НКВС у Львові та Дрогобичі. Наприкінці 1941 р. переїхав до Львова. Впродовж 1941–1944 рр. був директором інституту народної творчості. 10 червня 1943 р. прийнятий на посаду духівника Першої української дивізії «Галичина» З доручення командування у Львові провів 15 поїздок до частин дивізії, де відправляв богослужіння. У лютому 1944 р. призначений душпастирем до «Української служби Батьківщини». Цього ж року евакуйований до Кракова, звідки переїхав до Відня. До кінця війни, у ранзі полковника, виконував обов'язки головного капелана «Українського юнацтва протилетунської оборони». Із червня 1945 р. був душпастирем греко-католиків у м. Фельдкірх (Австрія). Впродовж 1945–1950 рр. був архипресвітером Української католицької місії у Західній Європі. Влітку 1946 р. переїхав жити до Франції, в м. Буа-Коломб біля Парижа, де й упокоївся (Прах, 2015, с. 508–509).

У церкві св[ятої] Параскевії (св[ятої] П'ятниці) – на Завіжнім, що третя неділя відправи – Сл[ужба] Божа співана та проповідь. Також у день Празника Стрітєння Г[оспода] Н[ашого] І[суса] Хр[иста] та в храмовий Празник св[ятої] Муч[ениці] Параскевії. У великім пості в середу Преждеосвященна та парастас з поминаннями.

У церкві св[ятого] Юра – Відправа в празник св[ятого] Юра та в день Уведення в храм Пресв[ятої] Богородиці. В перший день Великодня – Воскресна Утрєня, а на другий день співана Сл[ужба] Божа з проповіддю. Парастас і відправа даткових панахид. У великому пості що середи Преждеосвященна та парастас з поминаннями.

У церкві Чесного Хреста – Співана Служба Божа та проповідь у день Різдва св[ятого] Йоана Хрестителя та ціла відправа у Празник Воздвиження Чесного Хреста. Відпуст – другого дня Різдвяних Свят Сл[ужба] Божа та проповідь, а першого дня Великодніх Свят Утрєня та співана Сл[ужба] Божа.

У церкві св[ятих] Апост[олів] Петра та Павла (Ротунді) що неділі о год[ині] 9 читана Сл[ужба] Б[ожа] для частини шкільної молоді й інтелігенції. У храмовий Празник св[ятих] Апост[олів] Петра та Павла співана Сл[ужба] Божа та проповідь.

Що суботи правиться Сл[ужбу] Божу для хорих у шпиталі. Перед тим у п'ятницю зполудня сповідь хорих у в'язниці на Гірці, а що неділі та свята Сл[ужба] Божа для в'язнів, а раз у місяць у в'язничній каплиці при Городськїм Суді. В часі вел[икого] посту о[тець] душпастир в'язничний (о. Жупанський) мав для в'язнів реколекційні науки. Відтак була сповідь, в часі якої приступило понад 100 в'язнів до Сповіді та Св[ятого] Причастя.

До піднесення релігійного духа нашої парафії причинилися багато посіщення Преосв[ячених] Єпископів. А саме перше 30.V. на день першого св[ятого] Причастя дітей. До Господньої Трапєзи приступило тоді вперше у своїому житті 150 дітей на Архієрейські Сл[ужбі] Божій, що її відправив сам Перемиський не струджений Ординарій Преосв[ячений]

Йосафат⁶. У цей день і молодь усіх дрогобицьких шкіл і середніх, фахових і вселюдних приступила спільно до св[ятого] Причастя під час Архієрейської Сл[ужби] Божої. Тим дала вираз своїх і релігійних і національних почувань і внутрішнього наставлення. До молоді промовив тоді Преосв[ящений] Ординарій.

У тиждень опісля 6.VI. служив у Дрогобицькій Святотроїцькій церкві торжественну Архієрейську Сл[ужбу] Божу гість із далекої Канади Ексц[іленція] Преосв[ящений] Василій Ладика – уродженець Дрогобича. Тут побирав початкові науки, тут почув у собі поклик до монашого та місіонерського життя. Церков була виповнена вірними вщерть. Преосв[ящений] промовив до народу й також посвятив прапор Мар[іїнської] Дружини Дівчат. У тиждень опісля 13.V. відправив ще Преосв[ящений] Василій Сл[ужбу] Божу читану в Ротунді для інтелігенції та молоді. По ній промовив тепле слово до молоді завзиваючи її до довір'я в Боже Провидіння та до праці над виробленням і кристалізуванням характеру.

Ледве минув тиждень, а дрогобицька парохія переживала з приводу храмового свята Пресв[ятої] Трійці 21. VI. знову гарні, зворушливі хвилі. На це торжество загостив В[исоко]пр[еподобний] о[тець] канонік Іван Качмар із

⁶ Владика Йосафат Коциловський (1876–1947 рр.) – український релігійний діяч, доктор філософії та теології, професор, був вихованцем Чину святого Василя Великого, блаженний Католицької церкви. Впродовж 1917–1947 рр. був єпископом Перемишльської єпархії. 21 вересня 1945 р. був уперше заарештований та ув'язнений польською владою, а пізніше переданий радянській владі. У січні 1946 р. його звільнили з-під арешту, і він повернувся до Перемишля. Від єпископа Коциловського вимагали, щоб він очолив керівництво «Собору» у Львові для «воз'єднання» Львівської католицької митрополії з Московським патріархатом. Коли ж він відмовився, його знову заарештували 25 червня 1946 р. разом з єпископом Лакотою і перевезли до Львова. У березні 1946 р. було виголошено звинувачувальний акт: владика обвинувачували у ворожій діяльності проти НКВС, співпраці з німецькими фашистами тощо. Засуджено на 8 років. Владика важко захворів на заpalення у в'язниці, і тоді з огляду на вік і стан здоров'я його кинули у концентраційний табір у селі Чапаївка біля Києва, де він незабаром помер (17 листопада 1947 р.) (Лабінська-Снігур, 2016, с. 11–38).

Перемишля⁷. Крилошанин перемиської Капітули, довголітній страдалець на нашій Лемківщині. Всеч[есніший] о[тець] канонік при співучасті дооколичних отців-парохів відправив торжественну Службу Божу.

Та вершком хіба тих відправ і торжеств треба назвати те, що мало місце в Дрогобичі 11.VII. з приводу свята Пресв[ятого] Серця Христового. Вже другий рік на день Празника Серця Христ[ового] збирається католицька Дрогобиччина під проводом своїх Отців-Душпастирів у монастирській церкві, щоби віддати поклін Євхаристійному Христові Цареві та прохати Його благословення для всього нашого народу. Мимо непогоди тисячі вірних зійшлися до Дрогобича, щоби взяти участь у торжествах і відправах на честь Христового Серця. Те свято звелич звеличити своєю приявностю Й[ого] Ексц[іленція] Пресов[ящений] Григорій Лакота Перемиський Єпис[коп]

⁷ Качмар Іван (1883–1944 рр.) народився у с. Передільниця Добромиського повіту. Навчався у Перемишльській чоловічій гімназії (завершив у 1906 р.), у єпархіальних духовних семінаріях Львова (1906 – 1909 рр.) і Перемишля (1909–1910 рр.). Іерейські свячення отримав 4 вересня 1910 р. із рук перемишльського владика Константина Чеховича. Був одружений світським ієреєм. Душпастирську працю провадив по різних парафіях Перемишльської греко-католицької єпархії: управляючий сотрудник на парафії Тростянець (1910–1912 рр., Яворівський деканат), завідувач парафії Звір (1912–1913 рр., Старосамбірський деканат), Горянка (1913 р., Балигородський деканат), парох у с. Милик (1913–1925 рр., Мушинський деканат), Злоцьке (1925–1936 рр., Мушинський деканат). У 1931 р. номінований на посаду єпископського візитатора для Мушинського, Грибівського, Горлицького, Дуклянського, Риманівського деканатів. У цьому ж році іменований почесним крилошанином греко-католицької Перемишльської капітули. Після утворення Апостольської Адміністрації Лемківщини як національно свідомий українець зазнав переслідувань з боку держави та москвофільської курії. У 1936 р. іменований соборним крилошанином. Із цього часу був радником і референтом Перемишльської греко-католицької єпископської консисторії. Водночас виконував обов'язки першого проповідника у Перемишльському кафедральному соборі, просиноїдального екзаменатора, просиноїдального судді, члена єпархіальної Ради із питань адміністрування церковними володіннями. У 1940 р. титулований канцлером Генерального вікаріату в Ярославі. Був редактором «Ярославських єпархіальних відомостей». Помер у м. Перемишль, де й похований 7 лютого 1944 р. у капітульній гробниці (Прах, 2015, с. 401).

Пом[ічник]⁸. Уже в суботу звечора відправили торжественне Всеночне, після чого зачалася цілонічна адорація Найсв[ятіших] Тайн переплітана богослужбою та проповідями. Через цілу ніч церква була переповнена розмоленим народом, що від учасного ранку приступав до винагороджаючого св[ятого] Причастя. О год[ині] 10 зачалася Архієрейська Служба Божа, що її відправив при співучасті численного духовенства та дяконів Преосв[ящений] Григорій. Та вже найглибше та незаперечне вражіння викликала відправа Молебня до Пресв[ятого] Серця Христового, до якого стануло кільканадцять священників враз зо своїм Владикою. Святочну проповідь під час Молебня виголосив о[тець] Ст[ефан] Решетило, від так усі вірні торжественно та вселюдно виголосили віроісповідання (Символ віри) і посвячення Христовому Серцю. Торжественний обід був тільки довкруги церкви (іза непогоди не можна було виконати цілої програми й піти походом на святоюрську площу) на якому місцевий хор і духова оркестра з Колпця виконували церковні мелодії, завершив під проводом Преосв[ященого] Архієрея це миле та зворушливе свято. Вірні з околичних парохій з радістю розходилися до своїх домів висказуючи бажання знову зійтися під прапором Христа Спасителя для зазначення своєї віри в Божу правду та любови до Бога. Дуже мило вражало й те, що всі дрогобицькі укр[аїнські] установи й наше студентство взяло численно зорганізовану участь у тому святі й торжественнім обході, а не йшло людом і не вистоювало по тротуарах, як те

⁸ Блаженний Григорій Лакота (31 січня 1883 р., Голодівка (тепер Задністрияни) на Львівщині – 12 листопада 1950 р., концтабір Абезь, Росія) – єпископ-помічник Перемишльської греко-католицької єпархії (1926–1946 рр.). Ректор Перемишльської духовної семінарії. Богослов'я студіював у Львові. 30 серпня 1908 р. висвячений на священника у Перемишлі. У Відні 1911 р. здобув ступінь доктора богослов'я. Із 1913 р. – професор Перемишльської Духовної Семінарії, а трохи згодом – її ректор. 10 лютого 1926 р. папа Пій XI номінував його єпископом-помічником перемишльського владика. Займався джерелознавчими студіями. Зокрема, упорядкував рішення трьох єпархіальних синодів Перемишльсько-Самбірської єпархії, які вийшли друком у 1939 р. в Перемишлі. 9 червня 1946 р. заарештований органами НКВС СРСР та незаконно засуджений на 10 років ув'язнення. Вивезений до Комі АРСР, де й помер (Романчук, 2014, с. 33 – 46).

не раз буває. Тим з'єднали вони собі тільки признання та пошану так у решти дрогобицьких громадян, як і серед селянських мас. Так повинні б виступати всі наші освічені верхи по всіх усяодах з нагоди релігійних маніфестацій.

Дуже багато причинився до піднесення релігійного життя парафії 900-літній Ювілей Покрова Б[ожої] Матері над українським народом, що його обходили ми в Дрогобичі в дні 4.XII. насамперед торжественною відправою в церкві з принагідною проповіддю, а опісля вечером Святочним Концертом-Академією в залі Сокола при битком набитій салі. В концерті взяли участь три хори, а саме: хор парахіяльної церкви під дірігентурою Всеч[еснішого] о[тця] Сапруна, хор укр[аїнської] гімназії та хор «Бояна». Святочне слово виголосив Президент Головного Інституту Католицької Акції у Львові Д[октор] Маркіян Дзерович. Про цей концерт багато писала українська преса. Цей концерт повторено другого дня в Бориславі (вже без хору гімназії та Бояна) та зі вступним словом о[тця] Ст[епана] Решетила Ч[ину] С[вятого] В[асилія] В[еликого].

На загал треба сказати, що релігійно-моральний стан парафії є добрим. Народ горнеться до церкви. Парохія числить до 10 000 душ. Точне число вірних годі усталити. Урядова статистика з 1931 р. подає:

8 104 душ греко-католиків – 25 ½ % населення

425 душ православних – 1,3 % (головно в'язні)

10 629 душ римо-католиків – 32,9 %

12 931 душ жидів – 40,1 %

інші - 160 душ – 0,5 %

Разом – 32 261 – з того 15 761 мушин і 16 500 жінок.

Але статистика далеко неповна. На однім з послідніх бюджетових засідань Мійської Ради подавано, що населення міста доходить до 40 000 душ, що спис урядовий неповний. Населення складається з 20 % рільників, 30 % купців, 3 % промисловців, 12 % урядників, 16 % ремісників, 20 % робітників, зарібників, слуг. Цього року було 1120 зареєстрованих безробітних. Однак число беробітних, а в тім головно наших парахіяян, є далеко більше. Більшість греко-католицького населення становлять рільники, меншість

ремісники, а частину зарібники, служниці, яких число доходить до 2000. Міщане є прив'язані до Церкви і обряду. Мало хто з корінних міщан переходить на латинський обряд. У тому році перейшло до 40 осіб, однак це головно такі, що в Дрогобичі уроджені, а перебувають десь поза Дрогобичем. Матірня церква св[ятої] Трійці має в неділі та свята дуже велику фреквенцію вірних на Богослуженнях.

У досить прикрому положенні є робітники заняті по фабриках. Наразі не можуть узяти участі в Богослуженнях через заняття, особливо у греко-католицькі свята. Інтелігенція на загал уся совісно сповняє обов'язок участі в Сл[ужбі] Божій у неділі та свята. Заледви кілька є одиниць, що є менше дбайливі в тому згляді. Треба признати, що й загал інтелігенції сповняє християнський обов'язок приступання до св[ятих] Тайн у великоднім часі, а у великому пості учащають на реколекції спеціально улаштовані для інтелігенції.

Щодо загалу парохіян, то також є мало таких, що відтягаються від участі в Службі Божій. Се позісталости тих, що далися звести большевицькій і соціалістичній агітації. Однак у послідних часах дається зауважити зворот на ліпше. Для протиставлення соціалістичній «Робітничій Громаді» укр[аїнське] робітництво гортуються в робітничім Т[оварист]ві «Сила», а міщане-ремісники гортуються в Т[оварист]ві «Зоря». Оба товариства ведені згідно з правами Большими та Церковними.

Майже всі вірні приступають до св[ятих] Тайн Покаяння й Євхаристії у Великоднім часі, а також дуже багато в Різдвям, а четвертина щомісячно, а багато також частіше.

Для паралізування злих впливів наші Отці беруть участь у всіх культурно-освітніх установах так місцевих, як повітових. В[исоко]пр[еподобний] о[тець] Ігумен, як парох є майже в усіх виділах тих установ. Всі ці установи при нагоді своїх Загальних Зборів чи інших повітових маніфестацій – обходів, беруть участь у Богослуженнях, а також узяв богомільну участь і в церковних торжествах, а саме: Йордану, Празника Серця Христового, 900-ліття Покрова Божої Матері над укр[аїнським] народом.

З нагоди обходу Листопадових роковин у Дрогобичі у відправі панахиди за полеглих узяв участь у дні 31 жовтня

Апост[ольський] Візитатор Волині Ексц[еленція] Николай Чарнецький⁹, а в день 1 листопада правив Соборну Службу Божу з нашими Отцями в наміренні укр[аїнського] народу. В обох тих торжествах узяли участь великі маси народу, а всі установи виступили зорганізовано.

Попри всі ті добрі прикмети є ще й блуди. Трапляються й індіферентні й такі, що йдуть за комуністичними кличами. Дехто дається увести сектанській агітації. Однак у тому згляді много на врозумлення кількох зведених учинило це, що душпастир «Косцьола Народового» Чеслав Шишко, апостат, питомець луцької семінарії, висвячений Фароном осудив публично своє відступство, зробив публичне визнання віри в костелі О[тців] Капуцинів і прийняв св[яті] Тайни. Його заяву відчитано також і в наших церквах, що зробила велике вражіння на вірних. Кількох греко-католиків було пристало до цього «Косцьола».

У такому місті як Дрогобич, де є різнородні елементи, різні робітники, багато зайшлих – служби бувають і випадки неправесних породин, а також даються увести агітації «білої

⁹ Микола Чарнецький народився 14 грудня 1884 р. у с.Семаківці на Станіславщині у бідній родині Олекси та Параскевії Чарнецьких. Після закінчення колегії св.Йосафата в Римі 2 жовтня 1909 р. був висвячений на священника. Захистив докторат із догматики в Римі й був духівником і професором духовної семінарії в Станіславові. У 1919 р. вступив на новіціат отців-редемптористів у Збоїськах біля Львова. У 1926 р. Папа Пій XI назначив його Апостольським візитатором для українців Волині й Полісся. Архірейські свячення відбулися 2 лютого 1931 р. у Римі. У період першої більшовицької окупації митрополит Андрей Шептицький призначив єпископа Чарнецького Апостольським Екзархом Волині та Підляшшя. 11 квітня 1945 р. був заарештований НКВС і засуджений до 10 років каторги в Сибіру. Ув'язнення відбував спочатку в Маріїнці, а надалі у Воркуті, Мордовії. У 1956 р. звільнений із виправно-трудова таборів через погіршення стану здоров'я. Повернувся до Львова. Тривалий час хворів. Помер 2 квітня 1959 р. у Львові, похований на Кульпарківському цвинтарі. У 1960-х рр., під час ліквідації цвинтаря, перепохований на Личаківському цвинтарі. 4 липня 2002 р. мощі Блаженного перенесли в храм священномученика Йосафата у Львові (Жаровська, 2013, с. 149–178).

смерти». Всім тим погубним впливам протиділяється при різних нагодах, проповідях, сповідях.

Пекучою потребою парохії є зовнішня обнова парохіяльного храму Пресв[ятої] Трійці. На цю річ зібрано досі 6000 зол[отих]. Магістрат міста вставив у своїм бюджеті 1000 зол[отих]. До того є загашено 2 вагони вапна. З весною 1938 р. приступиться вже невідклично до віднови церкви. Попри заходи около обнови церкви не занедбано консервації й обнови інших філіяльних церков і справлення нової утвори – риз – церковних посудин. У церкві св[ятого] Спаса та Пречистої інстальовано електричне освітлення. Покрито новими гонтами дах історичної церкви св[ятого] Юра та св[ятого] Хреста. Обведено огорожею цвинтар церкви Пречистої та св[ятої] Пятниці.

Душпастирську працю над молоддю сповняють тут Отці Катехити, а саме: о. Сапрун, о. Подоляк¹⁰ і о. Куманяк. Молодь приступає приписово три рази в рік до св[ятих] Тайн. Однак много я між молоддю, що й частіше, а се завдяки організації Марійських Дружин у гімназії Р[ідної] Ш[коли], в державній гімназії та поміж молоддю вселюдних шкіл. Треба признати, що чимраз більше поширюється практика частого приступлювання до св[ятих] Тайн. Треба признати, що в усіх школах, особливо Р[ідної] Ш[коли] гармонійна праця Управи Гімназії та вселюдної школи та співпраця учительського збору з Отцями Катехитами – як душпастирями молоді для тут гарні висліди. Пильна та щира праця всіх трьох Отців Катехитів заслугує на особливіше підчеркнення. До того о[тець] катехит Сапрун много безінтересовної праці вкладає в організації церковного хору, який поставив на дуже високому рівні. Сам диригує на Сл[ужбах] Божих що неділі та свята. Всі Отці Катехити майже щоденно правлять св[яті] Літургії в церкві св[ятої] Трійці, радо

¹⁰ Отець Петро Подоляк народився 16 липня 1888 р. у Боратині. Здобув духовну освіту та 30 травня 1920 р. отримав ієрейські свячення. Впродовж 1920–1939 рр. був катехитом у школах міста Дрогобич. У 1944–1945 рр. проживав у Відні, а із 1945 до 1950 р. – у Німеччині. Надалі переїхав до Сполучених Штатів Америки (1950–1975 рр.), звідки повернувся назад до Німеччини у 1975 р., де й помер і похований 7 травня 1982 р. (Blazejowskyj, 1995, s. 807).

помагають у слуханні св[ятих] Сповідей у парохії та в церковних відправах. Належить підчеркнути цілковиту гармонію Отців Катехитів з парохією та монастирем.

Що до харитативної акції – то її в часті сповняють члени Апостольства Молитви і Брацка Дівчат, а головню Марійська Дружина Пань. Вона то головню займається опікою над в'язнями, відвідинами хорих у шпиталі, а її члени беруть також участь в загальній допомогівій акції для безробітних та в товаристві опіки над молоддю. Марійська Дружина Пань враз з членами Союзу Українок займаються також акцією організації дівчат – служниць в їхнім становім товаристві «Приют», яке має свій дім і під сю хвилю дає захист для 30 осіб своїх членів – вже то зломаних працею, вже то позістаючих без праці і засобів до життя.

Окрім сих праць в Дрогобицькій парохії отці тутешнього монастиря, які заняті в душпастирській праці парохії, давали реколекції великопостні і місії в інших пародіях, після позначеня о[тця] настоятелем місії, секретарем Провінції Ч[ину] С[вятого] В[асилія] В[еликого].

Дрогобич, дня 28 березня 1938
о. Северіян Бараник¹¹ ЧСВВ
ігумен оо. Василян
і завід[атель] парохії

¹¹ Іеромонах Северіян (Стефан) Бараник (ЧСВВ) народився 18 липня 1889 р. у містечку Угнів Рава-Руського повіту. 24 вересня 1905 р. вступив у новіціат Василянського Чину. 21 вересня 1910 р. склав чернечі обіти. Ісрейські свячення отримав 14 лютого 1915 р. Впродовж 1932–1941 рр. був ігуменом Дрогобицького василянського монастиря Пресвятої Трійці. Заарештований органами НКВС 22 червня 1941 р. Загинув наприкінці червня 1941 р. під час масового знищення в'язнів у дрогобицькій тюрмі. 27 червня 2001 р. у Львові Папа Римський Іван Павло II проголосив отця Северіяна Бараника блаженим (Прах, Б. (2015). Духовенство Перемиської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини: у 2-х томах. Львів: В-во УКУ, Т. 1. с. 508 – 509). Станом на 1937 р. був ігуменом, прокуратором дому, адміністратором парохії, представником судових справ, письменником домової історії, провідником Апостольської Молитви і Марійської Конгрегації Панянок і Товариства Доброї Смерті, консультором, проповідником, місіонером та навчав духовним практикам (Catalogus, 1937, s. 11).

(підпис отця-декана Дрогобицького намісництва)
(печатка уряду деканального у Дрогобичі
печатка греко-католицького уряду парохіяльного в Дрогобичі).

Історичне джерело: Archiwum Państwowy w Przemyślu. Archiwum Biskupstwa Grekokatolickiego w Przemyślu, Akcesja 502, s. 10–21.

*Стаття надійшла до редакції 16.03.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 17.04.2023 р.*